

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 28. oktobra 2021 *

„Predhodno odločanje – Ohranjanje naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst – Direktiva 92/43/EGS – Člen 12(1) – Sistem strogega varstva živalskih vrst – Priloga IV(a) – *Cricetus cricetus* (veliki hrček) – Počivališča in razmnoževališča – Poškodovanje ali uničenje“

V zadevi C-357/20,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Verwaltungsgericht Wien (upravno sodišče na Dunaju, Avstrija) z odločbo z dne 10. julija 2020, ki je na Sodišče prispela 31. julija 2020, v postopku

IE

proti

Magistrat der Stadt Wien,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi A. Arabadjiev (poročevalec), predsednik prvega senata v funkciji predsednika drugega senata, I. Ziemele, sodnica, T. von Danwitz, P. G. Xuereb in A. Kumin, sodniki,

generalna pravobranilka: J. Kokott,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za češko vlado M. Smolek, J. Vlácil in L. Dvořáková, agenti,
- za Evropsko komisijo C. Hermes in M. Noll-Ehlers, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalne pravobranilke, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: nemščina.

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 12(1)(d) Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 102, v nadaljevanju: Direktiva o habitatih).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med osebo IE, zaposleno pri nosilcu projekta gradnje, in Magistrat der Stadt Wien (občinska uprava mesta Dunaj, Avstrija), ker je ta sprejela kazensko upravno odločbo, s katero je bila osebi IE naložena denarna kazen, in če se ta ne bi izterjala, nadomestna kazen odvzema prostosti, saj naj bi ta oseba v okviru projekta gradnje stavbe poškodovala in uničila počivališča ter razmnoževališča vrste *Cricetus cricetus* (veliki hrček), ki je na seznamu varovanih živalskih vrst, vpisanih v Prilogo IV(a) k Direktivi o habitatih. V zvezi s tem sporom je bil že vložen predlog za sprejetje predhodne odločbe, o katerem se je Sodišče izreklo v sodbi z dne 2. julija 2020, Magistrat der Stadt Wien (Veliki hrček), (C-477/19, EU:C:2020:517).

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Člen 2 Direktive o habitatih določa:
  - „1. Cilj te direktive je prispevati k zagotavljanju biotske raznovrstnosti z ohranjanjem naravnih habitatov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst na evropskem ozemlju držav članic, za katerega se uporablja Pogodba [DEU].
  2. Ukrepi, sprejeti na podlagi te direktive, so namenjeni vzdrževanju ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst v interesu [Evropske unije].
  3. Ukrepi, sprejeti na podlagi te direktive, upoštevajo gospodarske, družbene in kulturne potrebe ter regionalne in lokalne značilnosti.“
- 4 Člen 12(1) te direktive določa:

„Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, da vzpostavijo sistem strogega varstva živalskih vrst iz Priloge IV(a) na njihovem naravnem območju razširjenosti, ki prepoveduje:

  - (a) vse oblike namernega ujetja ali ubitja osebkov teh vrst v naravi;
  - (b) namerno vznemirjanje teh vrst, zlasti med razmnoževanjem, vzrejo mladičev, zimskim spanjem in selitvijo;
  - (c) namerno uničevanje ali odvzem jajc iz narave;
  - (d) poškodovanje ali uničenje razmnoževališč ali počivališč.“

- 5 Med živalskimi vrstami, ki so „v interesu [Unije], ki jih je treba strogo varovati“ in katerih seznam je določen v Prilogi IV(a) k navedeni direktivi, je med drugim *Cricetus cricetus* (veliki hrček).

Avstrijsko pravo

- 6 Z Wiener Naturschutzgesetz (zakon o varstvu narave dežele Dunaj) z dne 31. avgusta 1998 (LGBl. für Wien, 45/1998), v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari (v nadaljevanju: WNSchG), je bila Direktiva o habitatih prenesena v nacionalno pravo za deželo Dunaj (Avstrija).
- 7 V členu 10(3), točka 4, WNSchG je povzeto besedilo člena 12(1)(d) te direktive. V njem je med drugim določeno, da je prepovedano poškodovanje ali uničenje razmnoževališč ali počivališč strogo varovanih živali.
- 8 Sankcije, določene za kršitev člena 10(3), točka 4, WNSchG, so določene v členu 49(1), točka 5, tega zakona. V skladu s to določbo se z denarno kaznijo v višini do 21.000 EUR, ali če se ta ne izterja, z nadomestno kaznijo odvzema prostosti do štirih tednov, v primeru ponovitve dejanja pa z denarno kaznijo do 35.000 EUR, ali če se ta ne izterja, z nadomestno kaznijo odvzema prostosti do šestih tednov, kaznuje vsak, ki s kršitvijo člena 10(3), točka 4, WNSchG, poškoduje ali uniči razmnoževališča ali počivališča strogo varovanih živali.
- 9 Pristojni organ lahko v skladu s členom 22(5) WNSchG dovoli posamezne posege, če predvideni ukrep, posamično ali skupaj z drugimi ukrepi, zaprosenimi pri pristojnem organu, bistveno ne ogroža cilja varstva.
- 10 V prilogi k Wiener Naturschutzverordnung je *Cricetus cricetus* (veliki hrček) opredeljen kot strogo varovana živalska vrsta.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 11 Nosilec projekta gradnje, delodajalec osebe IE, je prevzel gradbena dela za gradnjo stavbe na zemljišču, na katerem je naseljen *Cricetus cricetus* (veliki hrček). Lastnik tega zemljišča, ki je bil s tem seznanjen, je o tem obvestil tega nosilca projekta gradnje, ki je pred začetkom del imenoval okoljskega izvedenca. Ta je tako izdelal načrt vhodov v brloge *Cricetus cricetus* (veliki hrček) in v posebnem delu določil, ali so ti brlogi naseljeni ali ne.
- 12 Navedeni nosilec projekta gradnje je pred izvedbo del odredil premestitev rastlinske plasti, izpraznitev kraja gradnje in ureditev dovoza do gradbišča ter izgradnjo parkirišča v neposredni bližini vhodov v brloge *Cricetus cricetus* (veliki hrček) (v nadaljevanju: škodljivi ukrepi). Namen premestitve rastlinske plasti je bila predvsem selitev *Cricetus cricetus* (veliki hrček), ki je prebival na območjih, kjer naj bi potekala gradbena dela, na območja, ki naj bi bila posebej varovana in pridržana za to živalsko vrsto. Vendar se za predhodno odobritev škodljivih ukrepov ni zaprosilo pri pristojnem organu in ta odobritev zato ni bila pridobljena pred začetkom del. Poleg tega sta bila najmanj dva vhoda v brloge uničena.
- 13 Občinska uprava mesta Dunaj je zato ugotovila, da je bila oseba IE kot delavec tega nosilca projekta gradnje odgovorna za poškodovanje in uničenje počivališč ter razmnoževališč *Cricetus cricetus* (veliki hrček), ter ji v skladu s členom 10(3), točka 4, WNSchG naložila denarno kazen, ki bi jo bilo mogoče v primeru neizterljivosti spremeniti v nadomestno kazen odvzema prostosti.

- 14 Oseba IE je pri Verwaltungsgericht Wien (upravno sodišče na Dunaju, Avstrija) zoper naložitev te denarne kazni vložila tožbo, med drugim zato, ker na eni strani *Cricetus cricetus* (veliki hrček) zadevnih brlogov v času izvedbe škodljivih ukrepov ni uporabljal in ker na drugi strani ti ukrepi niso povzročili poškodovanja ali uničenja počivališč ali razmnoževališč te živalske vrste.
- 15 V tem okviru je to sodišče s prvim predlogom za sprejetje predhodne odločbe z dne 12. junija 2019 Sodišču zastavilo vrsto vprašanj, ki se nanašajo na razlago člena 12(1)(d) Direktive o habitatih, da bi pridobilo pojasnila o tem, kaj zajemajo pojmi „počivališče“, „razmnoževališče“, „poškodovanje“ in „uničenje“ v smislu te določbe. Sodišče je s sodbo z dne 2. julija 2020, Magistrat der Stadt Wien (Veliki hrček) (C-477/19, EU:C:2020:517), odgovorilo na prvo od teh vprašanj in razsodilo, da je treba navedeno določbo razlagati tako, da pojem „počivališča“ zajema tudi počivališča, ki jih *Cricetus cricetus* (veliki hrček) ne uporablja več, saj obstaja dovolj velika verjetnost, da se ta vrsta vrne na ta počivališča, kar mora preveriti predložitveno sodišče. Poleg tega je Sodišče s to sodbo preostala vprašanja razglasilo za nedopustna zaradi pomanjkljivosti predloga za sprejetje predhodne odločbe pri opredelitvi zadevnega dejanskega okvira in zadevnega nacionalnega pravnega okvira ter zaradi neobstoja pojasnil glede natančnih razlogov, iz katerih je zahtevana razlaga prava Unije predložitvenemu sodišču potrebna za rešitev spora o glavni stvari.
- 16 V tem okviru je to sodišče Sodišču predložilo nov predlog za sprejetje predhodne odločbe, v katerem je podrobneje predstavljeno dejansko stanje, in navedlo, da „poškodovanje počivališč“, „uničenje počivališč“, „poškodovanje razmnoževališč“ in „uničenje razmnoževališč“ v skladu z nacionalno ureditvijo pomeni štiri ločene kršitve, ki jih je treba sankcionirati samostojno. Zato meni, da je treba za rešitev spora o glavni stvari določiti prostorski in časovni obseg pojma „razmnoževališče“ ter merila za razlikovanje med „poškodovanjem“ in „uničenjem“ razmnoževališč in/ali počivališč.
- 17 Predložitveno sodišče želi zlasti izvedeti, ali se varstvo, ki ga zagotavlja člen 12(1)(d) Direktive o habitatih, nanaša le na konkretno konstrukcijo brloga *Cricetus cricetus* (veliki hrček) ali pa zajema tudi okolico teh brlogov. Poleg tega to sodišče glede na razhajanja med mnenjem zasebnega izvedenca, ki ga je imenovala oseba IE, in mnenjem izvedencev občinske uprave mesta Dunaj poudarja nujnost razjasnitve vprašanja, ali je treba pri opredelitvi razmnoževališča, s časovnega vidika, upoštevati le obdobje konkretnega in dejanskega prebivanja *Cricetus cricetus* (veliki hrček) v brlogih ter obdobje krepitve moči potomcev te živalske vrste ali pa je treba upoštevati tudi obdobje brejosti in obdobje morebitne vzreje te živalske vrste.
- 18 V teh okoliščinah je Verwaltungsgericht Wien (upravno sodišče na Dunaju) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
1. Kaj je treba razumeti pod pojmom ‚razmnoževališče‘ v smislu člena [12(1)(d)] Direktive [o habitatih] in kako je treba ‚razmnoževališče‘ prostorsko razmejiti od drugih krajev?
  2. Po katerih merilih se ugotavlja, ali – in če je odgovor pritrdilen, za kakšno obdobje – je obstoj razmnoževališča časovno omejen?
  3. Po katerih merilih se ugotavlja, ali je zaradi določenega dejanja ali opustitve prišlo do poškodovanja oziroma uničenja razmnoževališča?
  4. Po katerih merilih se ugotavlja, ali je bilo ‚počivališče‘ poškodovano ali uničeno v smislu člena [12(1)(d)] Direktive [o habitatih]?”

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 19 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 12(1)(d) Direktive o habitatih razlagati tako, da pojem „razmnoževališče“ iz te določbe zajema zgolj brloge *Cricetus cricetus* (veliki hrček) ali pa zajema tudi okolico vhodov v brloge te varovane živalske vrste.
- 20 V skladu z ustaljeno sodno prakso je treba pri razlagi določbe prava Unije upoštevati ne le njeno besedilo, ampak tudi sobesedilo in cilje, ki se uresničujejo z ureditvijo, katere del je (sodba z dne 2. julija 2020, Magistrat der Stadt Wien (Veliki hrček), C-477/19, EU:C:2020:517, točka 23 in navedena sodna praksa).
- 21 Na prvem mestu je treba navesti, da je v skladu s samim besedilom člena 12(1)(d) Direktive o habitatih državam članicam naloženo sprejetje potrebnih ukrepov za vzpostavitev sistema strogega varstva živalskih vrst iz Priloge IV(a) k tej direktivi na njihovem naravnem območju razširjenosti, ki prepoveduje poškodovanje ali uničenje razmnoževališč ali počivališč.
- 22 Vendar na podlagi besedila te določbe kot takega ni mogoče ugotoviti, ali varstvo, ki je s to določbo zagotovljeno razmnoževališčem varovane živalske vrste, zajema tudi okolico teh območij.
- 23 Na drugem mestu, glede sobesedila, v katero je umeščen člen 12(1)(d) Direktive o habitatih, čeprav Direktiva o habitatih ne vsebuje opredelitve pojma „razmnoževališče“, je Sodišče poudarilo, da se prepoved iz te določbe ne nanaša neposredno na živalske vrste, temveč je namenjena varstvu pomembnih delov njihovega habitata (glej sodbo z dne 2. julija 2020, Magistrat der Stadt Wien (Veliki hrček), C-477/19, EU:C:2020:517, točka 28).
- 24 Iz tega sledi, da je namen strogega varstva, ki ga zagotavlja člen 12(1)(d) Direktive o habitatih, zagotovitev, da se pomembni deli habitata varovanih živalskih vrst ohranijo tako, da se tem živalskim vrstam zagotovi vse, kar je med drugim potrebno za to, da se tam razmnožujejo (glej po analogiji sodbo z dne 2. julija 2020, Magistrat der Stadt Wien (Veliki hrček), C-477/19, EU:C:2020:517, točka 29).
- 25 Poudariti pa je treba, da lahko razlaga pojma „razmnoževališče“ iz člena 12(1)(d) Direktive o habitatih, kakršno predlaga tožeča stranka v postopku v glavni stvari, katere namen bi bil omejiti obseg tega pojma le na brloge *Cricetus cricetus* (veliki hrček), iz tega varstva izključi območja, potrebna za razmnoževanje in rojstvo potomcev te varovane živalske vrste, do katerih lahko pride v okolici teh površin. S tako razlago naj ne bi bilo mogoče zagotoviti, da se pomembni deli habitata navedene živalske vrste ohranijo tako, da se tej živalski vrsti zagotovi vse, kar je med drugim potrebno za to, da se tam razmnožuje.
- 26 V zvezi s tem Komisija v Navodilu za sistem strogega varstva živalskih vrst v interesu Skupnosti v okviru Direktive o habitatih 92/43/EGS (končna različica, februar 2007) pojasnjuje, prvič, da je treba člen 12(1)(d) Direktive o habitatih razumeti tako, da je njegov namen ohraniti ekološko funkcionalnost razmnoževališč, in drugič, da ta območja lahko zajemajo območja, potrebna za svatbeni ples, parjenje, izdelavo gnezd ali izbiro mest za valjenje ali za kotenje, kraj za razvoj in izvalitev jajc ter gnezdišča ali mesta izvalitve, če jih uporabljajo potomci, ki so odvisni od tega mesta.

- 27 Tako iz sobesedila, v katero je umeščen člen 12(1)(d) Direktive o habitatih, izhaja, da je treba pojem „razmnoževališče“ razumeti tako, da se nanaša na vsa območja, potrebna za to, da se zadevna živalska vrsta uspešno razmnožuje, vključno z okolico razmnoževališč, pri čemer to razlago potrjujejo tudi cilji te direktive.
- 28 Na tretjem mestu, opozoriti je namreč treba, kot je Sodišče poudarilo v točki 18 sodbe z dne 2. julija 2020, Magistrat der Stadt Wien (Veliki hrček) (C-477/19, EU:C:2020:517), da je v skladu s členom 2(1) Direktive o habitatih njen „cilj [...] prispevati k zagotavljanju biotske raznovrstnosti z ohranjanjem naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst na evropskem ozemlju držav članic“. Poleg tega so v skladu s členom 2(2) in (3) te direktive ukrepi, sprejeti na podlagi te direktive, namenjeni vzdrževanju ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst v interesu Unije ter upoštevajo gospodarske, družbene in kulturne potrebe ter regionalne in lokalne posebnosti.
- 29 Poleg tega je namen Direktive o habitatih zagotoviti strogo varstvo živalskih vrst, zlasti s prepovedmi, določenimi v njenem členu 12(1), tako da mora biti sistem varstva iz te določbe primeren za učinkovito preprečevanje škodovanja habitatu zaščitene živalske vrste (glej v tem smislu sodbo z dne 2. julija 2020, Magistrat der Stadt Wien (Veliki hrček), C-477/19, EU:C:2020:517, točka 20 in navedena sodna praksa).
- 30 Zato mora varstvo razmnoževališč zaščitene živalske vrste, določeno v členu 12(1)(d) Direktive o habitatih, omogočati, da se zagotovi, da ta območja prispevajo k vzdrževanju ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti te živalske vrste v smislu, da to varstvo zagotavlja trajnost njihove ekološke funkcije.
- 31 S tem ciljem pa ne bi bilo združljivo, če bi se okolici razmnoževališč zaščitene živalske vrste odvzelo varstvo, saj bi se ta okolica lahko izkazala za nujno za to, da se ta živalska vrsta lahko uspešno razmnožuje.
- 32 V obravnavanem primeru ni sporno, da so škodljivi ukrepi obsegali premestitev rastlinske plasti v okolici vhodov v brloge *Cricetus cricetus* (veliki hrček), izpraznitev kraja gradnje in ureditev dovoza do gradbišča ter izgradnjo parkirišča v neposredni bližini vhodov v brloge.
- 33 V teh okoliščinah in kot izhaja iz sobesedila, v katero je umeščen člen 12(1)(d) Direktive o habitatih, in ciljev, ki jim ta člen sledi, je treba ugotoviti, da varstvo razmnoževališč zaščitene živalske vrste, kot to zahteva ta določba, ne bi imelo polnega učinka, če bi bil cilj ali učinek človekovih dejavnosti, opravljenih v okolici tega območja, da ta živalska vrsta več ne obiskuje zadevnega razmnoževališča, kar bo moralo preveriti predložitveno sodišče.
- 34 Glede na vse zgoraj navedene ugotovitve je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 12(1)(d) Direktive o habitatih razlagati tako, da pojem „razmnoževališče“ iz te določbe zajema tudi okolico tega območja, če je ta okolica nujna za to, da se lahko zaščitena živalska vrsta iz Priloge IV(a) k tej direktivi, kot je *Cricetus cricetus* (veliki hrček), uspešno razmnožuje.

Drugo vprašanje

- 35 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 12(1)(d) Direktive o habitatih razlagati tako, da je varstvo razmnoževališč zaščitene živalske vrste, ki ga zagotavlja ta določba, časovno omejeno.

- 36 Iz spisa, ki je na voljo Sodišču, je razvidno, da želi predložitveno sodišče natančneje izvedeti, ali to varstvo zajema samo obdobje konkretnega in dejanskega prebivanja *Cricetus cricetus* (veliki hrček) v brlogih ter krepitev moči potomcev te zaščitene živalske vrste ali pa velja tudi za celotno obdobje brejosti in morebitne vzreje te vrste.
- 37 Za odgovor na to vprašanje je treba poudariti, da je moralo Sodišče v sodbi z dne 2. julija 2020, Magistrat der Stadt Wien (Veliki hrček) (C-477/19, EU:C:2020:517), pojasniti obseg pojma „počivališče“ v smislu člena 12(1)(d) Direktive o habitatih. Tako je bil na podlagi dobesedne, sistematične in teleološke razlage te določbe sprejet širok časovni obseg tega pojma, kar pomeni, da varstvo počivališč zadevne živalske vrste zajema tudi počivališča, ki jih ta živalska vrsta ne uporablja več, če obstaja dovolj velika verjetnost, da se navedena živalska vrsta vrne na ta počivališča.
- 38 Glede na ugotovitve iz točk 24, 29 in 30 te sodbe, ki se nanašajo na strogo varstvo, ki ga zagotavlja člen 12(1)(d) Direktive o habitatih, je treba tak širok pomen uporabiti tudi glede časovnega obsega varstva razmnoževališč, kakršna so navedena v tej določbi.
- 39 Iz tega izhaja, da morajo biti za zagotovitev strogega varstva, ki je zagotovljeno s to določbo, razmnoževališča zaščitene živalske vrste zaščitena, dokler je to potrebno, da se tej živalski vrsti omogoči, da se uspešno razmnožuje, tako da se to varstvo razteza tudi na razmnoževališča, ki niso več zasedena, če obstaja dovolj velika verjetnost, da se navedena živalska vrsta vrne na ta območja, kar bo moralo preveriti predložitveno sodišče.
- 40 Taka ugotovitev je poleg tega podprta z razlago Navodila, navedenega v točki 26 te sodbe, v katerem Komisija pojasnjuje, da so razmnoževališča ključnega pomena za življenjski krog zaščitene živalske vrste in so zelo pomembni deli njenega celotnega habitata, ki je potreben za njeno preživetje, tako da jih je treba varovati, tudi če niso zasedeni, vendar obstaja velika verjetnost, da se zadevna živalska vrsta vrne na ta območja.
- 41 Zato je treba ugotoviti, da člena 12(1)(d) Direktive o habitatih ni mogoče razlagati tako, da je varstvo razmnoževališč zaščitene živalske vrste, ki ga določa ta določba, omejeno na konkretno in dejansko prebivanje ali obdobje brejosti in morebitne vzreje te živalske vrste.
- 42 Za izvajanje sistema varstva, določenega v tej določbi, bo moralo torej predložitveno sodišče zlasti zaradi varovanja ekološke funkcionalnosti razmnoževališč *Cricetus cricetus* (veliki hrček) preučiti, ali obstaja dovolj velika verjetnost, da se ta zavarovana živalska vrsta zunaj obdobja, navedenih v prejšnji točki, vrne na ta območja, da bi se tam razmnoževala.
- 43 Glede na vse zgoraj navedene preudarke je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 12(1)(d) Direktive o habitatih razlagati tako, da morajo biti razmnoževališča zaščitene živalske vrste varovana, dokler je to potrebno, da se tej živalski vrsti omogoči uspešno razmnoževanje, tako da se to varstvo razteza tudi na razmnoževališča, ki niso več zasedena, če obstaja dovolj velika verjetnost, da se navedena živalska vrsta na ta območja vrne.

Tretje in četrto vprašanje

- 44 Predložitveno sodišče s tretjim in četrtem vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje o razlagi pojmov „poškodovanje“ in „uničenje“ v smislu člena 12(1)(d) Direktive o habitatih.

- 45 Predložitveno sodišče želi zlasti ugotoviti, ali škodljivi ukrepi pomenijo „poškodovanje“ ali „uničenje“ razmnoževališč in/ali počivališč v smislu te določbe.
- 46 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da Direktiva o habitatih ne vsebuje opredelitve teh pojmov, ki jih je zato treba razlagati v skladu z običajnim pomenom izrazov v vsakdanjem jeziku, pri čemer je treba upoštevati kontekst, v katerem se ta izraza uporabljata, in cilje, ki jim sledi ureditev, katere del sta navedena izraza (glej v tem smislu sodbo z dne 1. oktobra 2020, Staatssecretaris van Financiën (Nižja stopnja DDV za afrodiziake) (C-331/19, EU:C:2020:786, točka 24 in navedena sodna praksa).
- 47 Najprej, glede običajnega pomena izrazov „poškodovanje“ in „uničenje“ v vsakdanjem jeziku je treba poudariti, da se ta izraza nanašata na dejanje poslabšanja, vključno s postopno oslavitvijo, in na dejanje povzročitve izginotja.
- 48 Dalje, glede okvira, v katerega spada člen 12(1)(d) Direktive o habitatih, je iz Navodil Komisije, navedenih v točki 26 te sodbe, razvidno, da je mogoče poškodovanje opredeliti kot fizično poslabšanje habitata, razmnoževališč ali počivališč, do katerega lahko drugače kot pri uničenju pride počasi in s postopnim zmanjšanjem ekološke funkcionalnosti zadevnega razmnoževališča ali počivališča, tako da to poslabšanje ne more takoj privedi do izgube funkcionalnosti, temveč nanjo vpliva kakovostno ali količinsko ter lahko nazadnje privede do njene popolne izgube.
- 49 Poleg tega je treba opozoriti, da prepoved dejanj, ki povzročijo poškodovanje ali uničenje razmnoževališč ali počivališč iz te določbe, v nasprotju s tem, kar je določeno za dejanja iz člena 12(1), od (a) do (c), navedene direktive, ni omejena na namerna ravnanja (glej v tem smislu sodbo z dne 2. julija 2020, Magistrat der Stadt Wien (Veliki hrček), C-477/19, EU:C:2020:517, točka 27 in navedena sodna praksa).
- 50 Nazadnje, glede cilja Direktive o habitatih je treba prav tako opozoriti, da je njegov namen, kot je bilo navedeno v točki 29 te sodbe, zagotoviti strogo varstvo živalskih vrst zlasti s prepovedmi iz njenega člena 12(1).
- 51 Glede na ta sistem strogega varstva je treba ugotoviti, da je stopnja posega v ekološko funkcionalnost razmnoževališč ali počivališč, ne glede na to, ali je namerno ali nenamerno, odločilno merilo za razlikovanje med dejanjem, ki povzroči poškodovanje tega razmnoževališča ali tega počivališča, na eni strani, in dejanjem, ki povzroči njuno uničenje, na drugi.
- 52 Zlasti je treba zagotoviti, da se razmnoževališča in počivališča zaščitene živalske vrste s človeškimi dejavnostmi ne poslabšajo ali uničijo, tako da še naprej zagotavljajo pogoje, ki se zahtevajo za to, da lahko ta živalska vrsta tam počiva ali se tam uspešno razmnožuje. Pri taki presoji je treba upoštevati ekološke zahteve za vsako zadevno živalsko vrsto, v katero spada zadevni osebek, in položaj na ravni osebkov te živalske vrste, ki se nahajajo na zadevnem razmnoževališču ali počivališču.
- 53 V obravnavanem primeru bo moralo predložitveno sodišče za uporabo člena 12(1)(d) Direktive o habitatih preučiti, ali so škodljivi ukrepi postopno zmanjšali ali povzročili popolno izginotje ekološke funkcionalnosti teh habitatov.

- 54 Glede na vse zgornje preudarke je treba na tretje in četrto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 12(1)(d) Direktive o habitatih razlagati tako, da je treba pojma „poslabšanje“ in „uničenje“ iz te določbe razlagati tako, da označujeta postopno zmanjševanje ekološke funkcionalnosti razmnoževališč ali počivališč zaščitene živalske vrste in popolno izgubo te funkcionalnosti, ne glede na to, ali so taki posegi namerni ali ne.

Stroški

- 55 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

- 1. Člen 12(1)(d) Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst je treba razlagati tako, da pojem „razmnoževališče“ iz te določbe zajema tudi okolico teh območij, če je ta okolica nujna za to, da se lahko zaščitena živalska vrsta iz Priloge IV(a) k tej direktivi, kot je *Cricetus cricetus* (veliki hrček), uspešno razmnožuje.**
- 2. Člen 12(1)(d) Direktive 92/43 je treba razlagati tako, da morajo biti razmnoževališča zaščitene živalske vrste varovana, dokler je to potrebno, da se tej živalski vrsti omogoči uspešno razmnoževanje, tako da se to varstvo razteza tudi na razmnoževališča, ki niso več zasedena, če obstaja dovolj velika verjetnost, da se navedena živalska vrsta na ta območja vrne.**
- 3. Člen 12(1)(d) Direktive 92/43 je treba razlagati tako, da je treba pojma „poslabšanje“ in „uničenje“ iz te določbe razlagati tako, da označujeta postopno zmanjševanje ekološke funkcionalnosti razmnoževališč ali počivališč zaščitene živalske vrste in popolno izgubo te funkcionalnosti, ne glede na to, ali so taki posegi namerni ali ne.**

Podpisi